

143.

ՅԱՅՍՄԱԽՈՒՐՔ

1487:

ԹՈՒՂԹԻՔ՝ 654: — ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ՝ 37X26X18: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ երկսիւն: — ՏՈՂԻՔ՝ 35: — ՆԻՒԹ՝ ԹՈՒԼԹ: — ԳԱԶՄ՝ կաշեպատ փայտ: — ՄԱԳԱՂԱԹԵՆՆՅՈՒՆ՝ ՊԱՆԿԱՎՔ՝ միայն առջևի կողմէ կան երկու թերթ մագաղաթներ, 36X26 սմտ. մեծութեամբ, որոնցմէ վերջինին ստորոտ կտրուած է. պարունակութիւնն է Եւսեբիոսի եկեղեցական պատմութենէն ներք չատուածներ. ընտիր միջին մետրոպեան գրչութեամբ. հաւանաբար այս մագաղաթները նոյն այն ձեռագրէն են փրցուած, որմէ քանի մը թերթ կար նաեւ թիւ 1 Աւետարանին սկիզբը, եւ որ անյայտ կը մնայ այժմ: — ՀԱՆԳ՝ ՄԱՆՔ՝ լաւ պահուած: — ԳԻՐ՝ խոշոր բոլորգիր: — ՍԿԱՐՆԱՏԱՌՔ՝ թղթագիր, ձկնագիր, ծաղկագիր: — ԼՈՒՍԱՆՅԱԶԱՐԴՔ՝ թղթածեւ, մարդածեւ, ծաղկածեւ են սիրուն: — ՄԱՆՐԱՆԿԱՐՔ՝ յէջն 14. անարուեստ նկար մը. Բրիտան քաղաքի յաթոռի, երկու հրեշտակներ երկուստեք, Յովն. Մկրտիչ, Գր. Լուսաւորիչ եւ Աղօթողներ են: — ԿԻՍԱՆՈՐԱՆՔ՝ էջ 15, 98: — ԳՐԻՉ՝ Միւթար: — ՍՏԱՏՈՂՔ՝ Ենոֆոր պարուն: — ԺԱՄԱՆԱԿ՝ ՋԼԶ (= 936 + 551) = 1487: — ՏԵՂԻ՝ Կովտուն եւ Սեբաստիա: — ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ՝ սեփականութիւն է Ս. Սարգիս Եկեղեցւոյ Սեբաստիոյ: — ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ էջ 1279-1282:

Մատենան է Յայտնաբերւած, միահատոր:

Մինչեւ Արացի Ժ. ձեռագիրն համեմատեցինք ՌՃԾԵ Թուական Պոլիս՝ Մարգարեանցի Մհա. Գրիգորի տպած Յայտնաբերւածին հետ, եւ տեսնելով որ, բացի քանի մը կէտերէ, ոչ մէկ տարբերութիւն կը ներկայացնէ, աւելորդ կը նկատենք մի առ մի գնել ամէն աւուր յիշատակները եւ որոց անուանագրութիւնը: Համտ. նաեւ Տաշեան՝ Յուլյ. 2 եւ. Մատ. Վիեննա Թ. 10:

ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ Էջ 1279. «Փառք պատիւ եւ երկրպագութիւն... արդ գրեցաւ սա ի Թուականն Հայոց ի ՋԼԶ. ի բազում տեղիս, ի յերկիրս Սեբաստիոյ, ի գեաւդս որ կոչի Կովտուն, ի դուռն սուրբ Աստուածածնիս, եւ ի վանս սուրբ Նշանին, եւ ի քաղաքն Սեբաստիոյ, ի դուռն Ս. Լուսաւորչին, ի դուռն եւ ի նեղ ժամանակիս, որ հասեալ է ի վերայ աշխարհիս վասն ծովացեալ մեղաց իմոց: Վասն զի Հռոմաց տէրն եւ Համայ Սուրտանն Իսղի (?) գարձան յիրար, եւ Գ. անգամ Հռոմաց պարոնն ի վերայ Համայ գնաց եւ Գ. անհամբաւ կոտորուած եղեւ: Եւ մէք խիստ նեղօցաք թէ մեր քաղաքիս եւ երկրիս պակասութիւն գայր ի յանօրինացն: Այլ գոհանամ զԱստուծոյ մարդասիրութիւնն որ ի Գ. անգամ կռիւն ի յԲ. կողմանէն, ի Ռ. հոգի ի սուր մաշեցաւ ի յանաւրիւնացն եւ քրիստոնէից պակասութիւն ոչ եղեւ: Ապա ի յիմ մեղաց շատ պակասութիւն եղեւ երկրիս Սեբաստիոյ, զի շատ մի կարգաւորք եւ տունուտէրք եւ այլ ուրիշ մարդիկք յառ Աստուած փոխեցան եւ քրիստոսի փառք յաւիտեանս ամէն: Եւ արդ ի յայս նեղութեան ժամանակիս այր հոգեւի բազում շարժարանս կրելով եւ բոլորովին գմհ յանձն առնելով վասն սիրոյն քրիստոսի եւ յուսոյ

արքայութեան երկնից, եւ այնու փարթամացեալ դտաւ, տալով զանցաւորս, եւ վաճառելով զանանցըն եւ զյաւիտեանական բարիսն: Որ եւ ցանկացող եղեւ տոնասէրս եւ տոնախմբողս աստուածային օրհնութեանց, արժանաւորն եւ արժանիս այս Մղտեօսի Էնոֆոր պարոնն եւ կողակիցն իւր Դեսպինան ամենայն մերձաւորքն իւր որ Լուսն զգիրս զայս իւրեանց հոգեւոր զաւակ եւ անջնջ յիշատակ, զմտաւ ածելով զառաքինեաց զճանս եւ յիշելով զբանն թէ երանի որ ունիցի զաւակ ի Սիւնի եւ բնական յերուսաղէմ, ցանկացող եղեւ պատմութեան սրբոցս, եւ ետ գրել ի հայալ վաստակոց իւրոց, քանզի պարտեզպան է եւ խիստ աշխատող եւ լաւ բաւի քրիստոնեայ է, ժամասէր հոգեւոր եւ ազքատասէր եւ ամենայն բարութեամբ լի եւ առատ այս Մղտեօսի Էնոֆոր պարոնս, եւ կողակիցն իւր Դեսպինան, որ տուին զանցաւորն եւ առին զանանցն, որպէս ասէ Տէրն ի բարբառն Աւետարանին, ինչ վաճառեցէք զինչս ձեր եւ տուք ողորմութիւն, եւ արարէք ձեզ քսակ առանց հանալոյ, գանձ անպակաս յերկինս: Որ եւ այսմ խրախուսեանս յորդորեցաւ, արժանիս վերին գանձուցն եւ յիշատակ եղեր զսուրբ գիրքս որ հող է բոս մարմնաւոր փոխարկութեամբն այլ անպակաս գանձուցն եղեւ ցանկացող: Արդ կու խնդրեմ ի ձեզանէ որք հանգիպէք այսմ տառիս որ է գանձով եւ լի պատմութեամբ եւ ճգնողական վարիւք: Կարդալով կամ աւրինակելով յիշեալիք զվերայիշատակեալ անունն որ՝ զբանասէր եւ զբարեպաշտ մղտեօսի Էնոֆոր պարոնն եւ զհայրն իւր զԹադէոսն եւ զմայրն իւր եւ զկողակիցն իւր Դեսպինան եւ զԴեսպինին քոյրն զՆիրախաթուսն եւ զճնողս նորա եւ զամենայն արեան մերձաւորսն եւ որ յիշէ յիշեալ լիցի ի քրիստոսէ աւրհնելոյն յաւիտեանս յաւիտեանից ամէն: — Դարձեալ աղաչեմ զձեզ սուրբ հայրք եւ մաքուր եղբայրք իմ, որք վայելէք ի սմանէ րութեցմամբ կամ ընդօրինակէք գրչութեամբ, յիշեցէք ի քրիստոս զմղտեօսի Էնոֆոր պարոնն եւ զճնողսն իւր: Ընդ նմին եւ զիս զանարժան զՄիւթար մեղաւոր եւ զճոյլ գրիչս եւ զճնողսն իմ զԹաւաւսն եւ զՄուղալն եւ զեղբարսն իմ եւ զամենայն արեան մերձաւորս: Այլ եւ զուսուցիչն իմ սուրբ եւ առաքինի եւ ոսկիաբան զՄատթէոս վարդապետն եւ զճնաւորսն իւր, այլ եւ զիւր արեղայքն հարազատք եւ ժրաջան, զՏէր Ղազար եւ զՏէր Հմաւոն եւ զճնողսն նոցա: Եւ զՄկրտիչ հայրապետն եւ զեղբորորդին իւր զՎարդ հայրապետն զտէր Գրիգորն եւ զՄկրտիչ քահանայն, որ զաւրիւնակն շնորհեցին եւ զճնաւորսն նոցա. եւ զամենայն աշխատաւորս որ ի հետ մեր աշխատել են եւ բարի խրատ են տրել: Եւ որ յիշէ, զվարձս ի Աստուծոյ առցէ եւ քրիստոսի փառք յաւիտեանս. ամէն:»

Էջը 1283 — 1307. Կայ Պարմ. Յովնատիս, որդւոյ Բաթմարին Հնդկաց:

ԹՈՐԳՈՄ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՍ ԳՈՒՇԱՆԵԱՆ

(Շարունակելու:)

